

EMIGRACIÓ DE LES MUNTANYES DE PRADES A REUS EN LES CRISIS DEL PRIMER VICENNI DEL SEGLE XIX

Segons estadístiques censals publicades pel reusenc Josep Iglésies, el 1787, en el conjunt de tretze termes municipals que integren les Muntanyes de Prades, hi habitaven 4.613 persones, quaranta-tres anys després, el 1830, la xifra es reduí a 2.798, és a dir, cada any perdia una quarantena d'individus.¹ A més de les dures temperatures, en especial a l'hivern, l'escassetat d'aigua (impossibilitat d'augmentar el regadiu) i el baix rendiment de la terra, cal afegir la crisi de la Guerra del Francès (1808-1814),² la caiguda dels preus agraris, les epidèmies i més endavant la nova pressió fiscal de les reformes liberals.³ Una de les vies per canalitzar l'excedent demogràfic de la zona

fou l'emigració, i en aquest context hem volgut conèixer alguns noms dels qui partiren de la muntanya cap a la plana a la recerca d'unes millors condicions de vida. Hem escollit els arxius reusencs, per la quantitat i qualitat dels documents, per a realitzar-ne una anàlisi concreta.

Hem estudiat el padró d'habitants de Reus l'any 1820, en aquell moment la ciutat comptava amb uns 24.000 habitants, agrupats en 4.565 unitats familiars (caps de casa o veïns).⁴ En total hem comptabilitzat 24 emigrants muntanyencs que relacionem amb noms i cognoms. La majoria són dones (58 %). Respecte a la integració en el mercat laboral de Reus, una gran part dels homes ho fan en el sector

1. "El poblament a les Muntanyes de Prades", *Aplec de Treballs* (Montblanc) 4 (1982), p. 126.

2. La bibliografia sobre el conflicte és abundant, algunes obres clàssiques són les de Josep M. Recasens Comes, *La revolución y la guerra de la Independencia en la ciudad de Tarragona*. Tarragona 1965 i *L'Administració Suchet a les comarques tarragonines*. Barcelona 1973. Posteriorment cal afegir la monografia de J. Sánchez Real, *Defensa de Tarragona en 1811*. Tarragona 1992.

3. Josep Fontana ens ofereix una visió general a "Crisi agrícola i revolta carlina" a *Recerques* (Barcelona) 10 (1980), p. 7-16.

4. Jordi Andreu Sugranyes ha estat l'historiador que més ha aprofundit en aquest padró, *Població i vida quotidiana a Reus durant la crisi de l'Antic Règim (1700-1850)*. Reus 1986, posteriorment Pere Anguera ha sintetitzat les dades a "Entre la reacció i la revolució 1800-1875" a *Història General de Reus*, vol III. Reus 2003, p. 26. L'any 1802 Reus comptava amb 16.948 individus, part del creixement demogràfic és a causa de l'arribada d'immigrants d'arreu.

primari, ja que l'economia d'origen és bàsicament agrària, sols hi ha dos artesans (un sastre de Prades i un ferrer de Vilanova de P.) i un comerciant (de la Riba), de Mont-ral sobresurt un serrador (recordem el paper de l'aprofitament del bosc). Respecte a l'ocupació femenina, la sortida més habitual és el servei domèstic, les dones es col·loquen com a minyones a cases de propietaris, professionals liberals (advocats), o membres del sector comercial (adroguer, botiguer, confiter, revededor de pesca salada, etc.). Per pobles, en números absoluts, destaquen la Mussara i Prades. Els desplaçaments del camp a la ciutat no sempre són directes, són il·lustratius els homes que es casen en viles del peu de les muntanyes abans d'establir-se definitivament a Reus. Documentem pagesos de l'Albiol la primera destinació dels quals és el Milà, de Rojals a Alcover, de Mont-ral a Constantí o a la Selva del Camp, allà contrauen matrimoni i tenen fills, però posteriorment tota la família es trasllada a Reus. També pot passar que es casin a Reus amb altres immigrants o simplement amb reusencs. Vegem els exemples d'una dona de la Mussara que s'aparella amb un pagès d'Arbeca o una pra-

denca amb un pagès de Cambrils. Respecte a la cronologia de l'èxode, la meitat dels emigrants parteixen després de l'inici de l'enfrontament amb les tropes napoleòniques, però el moviment migratori arrenca del segle anterior.

Les investigacions sobre aquesta temàtica es poden completar a través dels registres sacramentals.⁵

L'Albiol (4)

- Maria Estivill, minyona, 24 a., ev. 20 (1816), treballava a casa d'un adroguer de Tarragona de 40 anys, arribat a Reus el 1810.
- Jaume Masdéu, pagès, 62 a., ev. 39 (1797) estava casat amb Antònia, del Milà. Amb ells vivia una filla de 18 anys nascuda a Reus.
- Maria Masdéu, s. 25 a., ev. 19 (1814), vivia a la casa d'un botiguer nascut a Hostalets (de Cervera ?) veí de Reus.
- Joan Prats, pagès, 50 a., ev. 18 (1788), estava casat amb una dona de Reus de 53 a.

La Mussara (6)

- Francesc Fuster, s. 26 a., ev. 25 (1819).
- Càndida Estivill, minyona ("sirvi-

5. Per Reus us remetem a l'article de Pere Anguera i Jordi Mèlich, "Immigració i matrimonis a Reus entre 1700 i 1711. Notes per a una revisió de la història demogràfica", *1r Col·loqui d'Història del Camp de Tarragona, Conca de Barberà i Priorat*. Tarragona 1979, p. 65-71, i per Montblanc el dels sotasignants, "Immigració al Montblanc setcentista (1774-1794)", *Aplec de Treballs* (Montblanc) 22 (2004), p. 31-52. En aquest període a la vila ducal hi residien 10 persones originàries de Rojals, dues de Mont-ral, una de Prades i una altra de Vilanova de Prades, la majoria dones (onze per sis homes, tots pagesos).

ente"), 22 a., només feia sis mesos que residia a Reus, servia un advocat de Reus.

- Francesca Estivill, minyona, s. 50 a., ev. 40 (1810). Treballava a casa d'un hisendat reusenc.

- Rosa Pere, minyona, s. 26 a., ev. 25 (1819), resideix a casa d'un confiter reusenc.

- Maria Rius, s. 40 a., ev. 34 (1814), residia a casa d'un militar de Reus.

- Teresa (?), 71 a., ev. 42 (1791), era la muller d'un pagès natural d'Arbeca, Ramon Adseries, de 70 anys, arribat a Reus el mateix any que ella.

Mont-ral (2)

- Pere Feliu, pagès, 30 a., ev. 28 (1818), estava casat amb Maria, de 26 anys, de Constantí (tenien tres filles entre 2 i 7 anys, totes nascudes en aquesta darrera localitat).

- Salvador Robert, serrador, 36 a., ev. 22 (1806), la seva esposa era de la Selva del Camp, Josepa, de la mateixa edat i arribada igualment el 1806. Amb ells vivia una filla, Gertrudis, de 9 anys, nascuda al poble matern.

Prades (5)

- Josepa Anglès, s. 30 a., ev. 14 (1804). Habitava a la casa d'un comerciant reusenc.

- Florentina Macip, minyona, 28 a., ev. 13 (1805), vivia a casa d'un pagès de Reus.

- Florentina Espasa, 27 a., ev. 15 (1808).

- Manuel Vives, sastre, 45 a., ev. 9 (1784). La seva muller, Hipòlita, era de Reus, tenien dos fills nats a la ciutat.

- Florentina (?), 26 a., ev. 10 (1804), casada amb un pagès de Cambrils (arribat a Reus el 1800).

La Riba (2)

- Teresa Cartanyà, minyona, 26 a., ev. 22 (1816), treballava a casa d'un botiguer reusenc.

- Pau Oliva, comerciant, 28 a., ev. 21 (1813). La seva esposa era de Reus.

Rojals (2) *

- Una minyona de 25 anys (arribada el 1814).

- Un pagès de 48 anys (vingut el 1795) casat amb una alcoverenca.

Vilanova de Prades (1) *

- Un ferrer de 70 anys (vingut a Reus el 1776).

Font: Arxiu Comarcal de Reus (ACR), fons municipal de Reus, padró d'habitants 1820, signatura topogràfica 1666.

Abreviatures: a.: any, ev.: edat de vinguda a Reus.

Nota: hi ha dues persones més del massís pradenc, una és Maria Juncosa, minyona de 23 anys arribada el 1815, instal·lada a casa d'un comerciant de pesca salada i un criat, Joan Carnisser, de 20 anys, vingut el 1818,

que servia un comerciant reusenc. Els interrogants signifiquen que no hi apareixen els cognoms.

* Els noms i detalls dels immigrants de Rojals i Vilanova de Prades els trobareu en el nostre treball, "Aportació de mà d'obra de la Conca de Barberà a la capital econòmica del Camp de Tarragona a l'inici de l'època contemporània", *Aplec de Treballs*

(Montblanc) 23 (2005) p. 117 i 119. Sobre l'evolució demogràfica de Rojals en les darreres centúries podeu veure també l'article "El despoblament de Rojals (segles XIX-XX)", *Actes de les Primeres Jornades sobre el bosc de Poblet. Del règim senyorial a la gestió pública*. Poblet 2004, p. 347-390.

Roser Puig Tàrrrech
Josep M. T. Grau Pujol